

POMORSKE NESREĆE

**SUDAR BRODOVA
SPAŠAVANJE
ZAJEDNIČKA HAVARIJA**

SUDAR BRODOVA

■ IZVORI PRAVA:

A) Međunarodni:

1. Međunarodna konvencija za izjednačavanje nekih pravila o sudaru brodova, 1910.
2. Međunarodna konvencija za izjednačavanje nekih pravila o kaznenoj nadležnosti za sudar i druge plovidbene nezgode, 1952.;
3. Međunarodna konvencija za izjednačavanje nekih pravila o građanskoj nadležnosti za sudar, 1952.;
4. Konvencija o međunarodnim pravilima za izbjegavanje sudara na moru, 1972. (COLREG)
5. Lisabonska pravila CMI-a o naknadi štete u slučaju sudara brodova, 1987.

SUDAR BRODOVA

■ IZVORI PRAVA

B) Interni

1. Pomorski zakonik, Dio osmi, članci 748.-759.
2. Pravilnik o izbjegavanju sudara na moru, NN 17/96

POJAM I VRSTE SUDARA BRODOVA

- Sudar brodova je takav događaj u kojem jedan brod ili više brodova izravnim dodirom ili neizravno prouzroči štetu drugom brodu, odnosno imovini, ili osobama što se nalaze na brodu
- Vrste sudara:
 - a) Izravni sudar (stvarni dodir brodova ili dijelova njihove opreme)
 - b) Neizravni sudar (nije bilo stvarnog dodira – nepoštivanja propisa o sigurnosti plovidbe (greška u manevriranju))

Za pojam sudara nije važno plove li oba broda.

SUDAR BRODOVA

- Pravila o sudaru se primjenjuju i na odgovornost za štetu koju jedan brod prouzroči drugome iako plove u sastavu istog teglja
- Odredbe o sudaru primjenjuju se na svaki plovni objekt bez obzira na njegovu namjenu
- Odredbe o sudaru ne primjenjuju se pri tzv. udaru (udar je materijalni sraz broda s čvrstim pomorskim ili kopnenim objektom, npr. sa svjetionicima, obalama, plutajućim napravama, nepomičnim odobalnim objektima)

ODGOVORNOST ZA ŠTETU I NAKNADA ŠTETE U SLUČAJU SUDARA BRODOVA

- U pogledu temelja odgovornosti, primjenjuje se načelo dokazane krivnje.
- Za štetu prouzročenu sudarom odgovara brod (brodovi) za koje se dokaže da je njihovom krivnjom šteta prouzročena.
- Pod odgovornošću broda razumijeva se odgovornost vlasnika broda i brodara. To vrijedi u slučaju peljarenja (obveznog i fakultativnog)

ODGOVORNOST ZA ŠTETU I NAKNADA ŠTETE U SLUČAJU SUDARA BRODOVA

- Ako je šteta prouzročena krivnjom dvaju ili više brodova, svaki brod odgovara razmjerno svojoj krivnji.
- Ako se omjer krivnje ne može utvrditi, odgovornost brodova za štetu dijeli se na jednake dijelove
- Za štete na stvarima prema trećima nema solidarne odgovornosti

ODGOVORNOST ZA ŠTETU I NAKNADA ŠTETE U SLUČAJU SUDARA BRODOVA

- Za štete zbog smrti i tjelesne ozljede prouzročene sudarom, brodovi odgovaraju solidarno (regresno pravo).
- Ako je do sudara došlo slučajem ili višom silom, ili se ne može utvrditi uzrok sudara, štetu snosi oštećenik.
- Nadoknađuje se stvarna šteta i izmakla dobit.
- Odredbama o sudaru ne dira se u odredbe o ograničenju odgovornosti broдача niti u prava i obveze stranaka iz nekog ugovora o iskorištavanju brođova.

POSTUPAK ZAPOVJEDNIKA BRODA U SLUČAJU SUDARA

- U slučaju sudara zapovjednik je dužan poduzeti spašavanje drugog broda.
- Zapovjednik će nastojati utvrditi identitet broda s kojim se sudario, zabilježiti sve relevantne podatke, napraviti skicu sudara, utvrditi štetu nastalu sudarom
- Zapovjednik će obavijestiti brodara, osiguratelja.
- Zapovjednik mora u roku od 24 sata nakon dolaska broda u luku prijaviti sudar lučkoj kapetaniji (predstavništvu naše zemlje u inozemstvu), a ako se sudar dogodio u vodama druge države, zapovjednik mora sudar prijaviti i tijelu druge države.
- Od drugog broda valja zahtijevati jamstvo za naknadu štete i, ako treba, zatražiti pravnu pomoć radi zaštite interesa brodara.

SPAŠAVANJE

■ IZVORI PRAVA

A) Međunarodni

1. Međunarodna konvencija za izjednačenje nekih pravila o pružanju pomoći i spašavanju na moru, 1910.
2. Međunarodna konvencija o spašavanju, 1989.
3. Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskog života na moru, SOLAS 1974., s izmjenama
4. Konvencija o traganju i spašavanju, 1979.

SPAŠAVANJE

■ IZVORI PRAVA

B) Interni

Pomorski zakonik, članci 760.-788.

SPAŠAVANJE – pojam i vrste

- **Spašavanje je svaki čin poduzet radi pomoći osobama, brodu ili bilo kojoj drugoj imovini koja je u opasnosti na moru ili pod morem**
- **Odredbe o spašavanju primjenjuje se na sve plovne objekte, ali ne na plutajuće objekte i nepomične odobalne objekte**

SPAŠAVANJE – pojam i vrste

- **Spašavanje prema objektu:**
 1. **Spašavanje osoba (ljudskih života)**
 2. **Spašavanje imovine**

SPAŠAVANJE OSOBA

- **Pravna obveza, čak ako se osobe koje se spašavaju tome protive ili se tome protivi zapovjednik broda u opasnosti**
- **Povreda obveze dovodi do osobne odgovornosti zapovjednika – kazneno djelo, ali nema odgovornosti vlasnika broda i broдача**

SPAŠAVANJE OSOBA

- Razlozi koji zapovjednika oslobađaju obveze spašavanja osoba:
 1. Ako bi poduzimanje spašavanja značilo ozbiljnu opasnost za brod kojim zapovijeda i za osobe na tome brodu
 2. Ako zapovjednik opravdano smatra da prema posebnim okolnostima slučaja, poduzimanje spašavanja osoba u opasnosti ne bi bilo uspješno
 3. Ako zapovjednik dozna da je neki drugi brod izabran da ide u pomoć i da je taj brod tu zadaću prihvatio;
 4. Ako od zapovjednika broda u opasnosti, ili neposredno od osoba koje su bile u opasnosti, ili od zapovjednika drugoga broda koji je stigao do tih osoba bude obaviješten da pomoć više nije potrebna.

SPAŠAVANJE IMOVINE

- Načelno nije pravna obveza, osim u slučaju sudara, kada zapovjednik broda mora, pored prvenstvenog spašavanja osoba, poduzeti spašavanje drugog broda s kojim se sudario brod s kojim on zapovijeda, ako to može učiniti bez ozbiljne opasnosti za brod kojim zapovijeda i za osobe na njemu. To je osobna obveza zapovjednika, a za to ne odgovaraju brodovlasnik i brodar.
- Spašavanje imovine redovito se obavlja na temelju ugovora o spašavanju. Odredbe ugovora, uz izuzetke, imaju prednost pred odredbama PZ-a (dispozitivnost zakonskih odredaba).

SPAŠAVANJE – prisilne odredbe PZ-a koje se ugovorom ne mogu isključiti

- 1. Odredbe koje govore o tome da je spašavatelj pri spašavanju ili smanjenju štete na morskom okolišu dužan primijeniti dužnu pažnju, tražiti pomoć drugih spašavatelja i prihvatiti tu pomoć, odnosno odredbe koje govore o tome da je zapovjednik spašavanog broda, vlasnik stvari s tog broda i brodar dužan surađivati sa spašavateljima i također upotrebljavati dužnu pažnju za vrijeme spašavanja**

SPAŠAVANJE – prisilne odredbe PZ-a koje se ugovorom ne mogu isključiti

2. Odredbe koje daju ovlast sudu da u određenim slučajevima izmijeni ili poništi ugovor o spašavanju. Ti su slučajevi:

- a) Ako je ugovor sklopljen u trenutku i pod utjecajem opasnosti i ako utvrdi da ugovorne odredbe nisu pravične;**
- b) Ako sud utvrdi da je stranka na sklapanje ugovora bila navedena prijevarom ili namjernim prikrivanjem činjenica;**
- c) Ako sud utvrdi da je ugovorena nagrada prema učinjenoj usluzi pretjerano visoka ili pretjerano niska.**

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE

- Za spašavanje osoba spašavatelju ne pripada nagrada osim ako je u spašavanju sudjelovalo više spašavatelja od kojih su neki spasili osobe a neki imovinu, kada spašavatelju koji je spasio samo osbe pripada pravični dio nagrade za spašavanje priznate spašavatelju imovine.

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE

- Nagrada se duguje za spašavanje koje je dalo koristan rezultat - dispozitivna odredba
- Visina nagrade utvrđuje se ugovorom, ali ne može iznositi više od vrijednosti spašene imovine
- Ako nagrada nije utvrđena u ugovoru, o visini nagrade u slučaju spora odlučuje sud (kriteriji - čl. 774. PZ-a).
- Sud može smanjiti nagradu ili odlučiti da spašavatelju uopće ne pripada nagrada za spašavanje imovine.
- Dio nagrade za spašavanje pripada posadi broda

NAGRADA ZA SPAŠAVANJE – tko plaća nagradu

- Ako se spašavanje temelji na ugovoru, obveznik plaćanja nagrade je brodar, ako ugovorom nije drugačije predviđeno. Vlasnik stvari na brodu odgovara solidarno s brodarom za dio nagrade koji se odnosi na stvari
- Ako ugovor o spašavanju nije bio sklopljen, nagradu za brod plaća brodar a za nagradu za stvari plaća vlasnik stvari.
- Spašavatelj ima pravo na osiguranje svojih tražbina s naslova spašavanja (jamstvo, brod i stvari ne smiju se otpremiti iz mjesta na koje su dospjeli poslije spašavanja sve dok se s tim ne usuglasi spašavatelj).
- Nagrada za spašavanje je privilegirana (3. razred, s prednošću u odnosu na sve privilegirane tražbine nastale prije obavljanja radnji spašavanja)

POSEBNA NAKNADA

- Odstupanje od načela o korisnosti spašavanja kao pretpostavci za nagradu
- Za posebnu naknadu moraju biti ispunjene dvije pretpostavke.
 - a) Spašavatelj mora obaviti operacije spašavanja broda koji je sam ili svojim teretom prijetio štetom na morskom okolišu:
 - b) Spašavatelj nije spasio imovinu koja bi mu bila osnova za utvrđivanje nagrade barem u visini posebne naknade (visina troškova)

POSEBNA NAKNADA

- Ako spašavatelj doista spriječi ili smanji štetu na okolišu, može mu se povisiti posebna naknada čak i za dodatnih 30%, a dodatno i do 100% od iznosa troškova
- I posebna naknada se može smanjiti, odnosno ne dodijeliti spašavatelju (krivnja spašavatelja pri prouzročenju štete okolišu)
- Klausula SCOPIC

ZAJEDNIČKA HAVARIJA

■ IZVORI PRAVA

A) Međunarodni

York-Antverpenska pravila

B) Interni

Pomorski zakonik, članci 789.-807.

ZAJEDNIČKA HAVARIJA - pojam

- Čin zajedničke havarije je svaki namjieran i razuman izvanredni trošak i svaka namjerna i razumna šteta učinjeni, odnosno prouzročeni od zapovjednika broda ili druge osobe koja ga zamjenjuje, poduzet radi spašavanja imovinskih vrijednosti sudionika u istome pomorskom pothvatu od stvarne opasnosti koja im zajednički prijete

ZAJEDNIČKA HAVARIJA

- **Konstitutivni elementi zajedničke havarije:**
 - a) **Izvanredna žrtva ili trošak (izvanrednost događaja)**
 - b) **Namjernost i razumnost čina zapovjednika**
 - c) **Zajednička opasnost**
 - d) **Zajednički spas (Engleska) ili korist (Europa, SAD) u istom pomorskom pothvatu**

ZAJEDNIČKA HAVARIJA – tipične štete i troškovi

A) Havarije šteta:

- **Bacanje tereta u more**
- **Gašenje požara (ne i sam požar)**
- **Namjerno nasukavanje ili odsukavanje**
- **Uporaba tereta kao pogonskog goriva**

B) Havarije troškova:

- **Troškovi luke zakloništa**
- **Troškovi spašavanja**
- **Supstituirani troškovi**

LIKVIDACIJA ZAJEDNIČKE HAVARIJE

- **Provode je likvidatori**
- **Faze postupka likvidacije:**
 1. **Kronološki prikaz događaja**
 2. **Pravni prikaz situacije**
 3. **Sastavljanje diobne osnove (dispaše)**

LIKVIDACIJA ZAJEDNIČKE HAVARIJE

– diobna osnova

1. Utvrđivanje vjerovničke i dužničke mase

- Vjerovnička masa (činom zajedničke havarije žrtvovana ili oštećena imovina - brod, teret, vozarina) i troškovi koji se priznaju kao zajednička havarija – ono što treba sanirati)
- Dužnička masa (vrijednost broda, tereta, vozarine) – ono iz čega se saniraju štete i troškovi)

2. Utvrđivanje koeficijenta doprinosa, koji se dobije dijeljenjem vjerovničke mase s dužičkom

LIKVIDACIJA ZAJEDNIČKE HAVARIJE

3. Koeficijent se množi s vrijednošću broda = doprinos broda;
 4. Koeficijent se množi s vrijednošću tereta = doprinos tereta;
 5. Koeficijent se množi s vrijednošću vozarine = doprinos vozarine
- Vjerovnici iz tražbina zajedničke havarije imaju pravo na osiguranje svojih tražbina, u obliku retencije na imovini koja ulazi u dužničku masu.
 - Osiguranja: havarijska obveznica, polaganje novca, jamstvo osiguratelja, banke ili drugog jamca